

Het ouderlijk gezag bij ongehuwde moeders in relatie tot de Heilige Doop

Notitie van het deputaatschap Kerkrecht aan kerkenraden

Notitie over “het ouderlijk gezag bij bediening van de Heilige Doop aan kinderen van ongehuwde moeders”

Verzonden door het deputaatschap Kerkrecht aan kerkenraden op 3 oktober 2024.

Als kerkenraad kunt u van een ongehuwde moeder de vraag krijgen of ze haar kind mag laten dopen. In welke mate is dan de vader van het kind betrokken bij de doopsbediening? In deze brief willen we als deputaatschap Kerkrecht de nieuwe situatie schetsen en ingaan op de vragen die daarbij kunnen rijzen.

1. Sinds 1 januari 2023 krijgt een ongehuwde vader automatisch gezamenlijk (met de moeder) ouderlijk gezag over het kind op het moment van de erkenning van het kind. Erkenning van het kind betekent dat u de juridische ouder van het kind wordt. Daarmee krijgt een vader het gezamenlijke gezag met de moeder. Gezag is een juridisch begrip wat ziet op de juridische (wettelijke) verantwoordelijkheid voor de verzorging en opvoeding van een kind. Gezag brengt bepaalde rechten met zich mee, waaronder het recht om mee te mogen beslissen over belangrijke onderwerpen zoals medische behandeling en schoolkeuze. Ouders met gezamenlijk ouderlijk gezag moeten daarom ook beiden instemmen met de bediening van de Heilige Doop. Een erkenning door de vader kan alleen met toestemming van de moeder plaatsvinden bij de Burgerlijke Stand. De ouders kunnen ook afwijken van de wettelijke regeling en vastleggen dat alleen de moeder het ouderlijk gezag heeft. In dat geval mag zij alleen beslissen over de doopaangifte. Als de vader niet kerkelijk meelevend is en er geen huwelijk in het verschiet ligt, is het in het belang van de godsdienstige opvoeding dat deze afspraak, namelijk dat de moeder alleen het ouderlijk gezag uitoefent, tussen de ouders gemaakt wordt.
2. Als de moeder niet akkoord wil gaan met de erkenning, en de vader wil het kind toch erkennen, dan kan de vader de rechtbank vragen hiervoor zogeheten vervangende toestemming te verlenen. Als de rechtbank deze toestemming verleent, betekent dit niet dat er daarmee ook gezamenlijk ouderlijk gezag is. Dit dient apart verzocht te worden aan de rechtbank. Het is voor u als kerkenraad dan ook van belang te controleren of er een erkenning heeft plaatsgevonden en of er sprake is van gezamenlijk ouderlijk gezag. Het is goed om te overwegen in een dergelijk geval de beslissing van de rechtbank af te wachten, namelijk de beslissing wanneer gezamenlijk ouderlijk gezag aan de rechtbank is gevraagd.
3. De kerkenraad moet weten of de vader het kind heeft erkend en ook het gezag heeft over het kind, samen met de moeder, en hij akkoord gaat met de doopaangifte door de moeder. Als vader niet akkoord is met de doopaangifte van moeder is er een conflict tussen de ouders over de opvoeding en moet hierover een afspraak worden gemaakt (waarmee de kerkenraad kan leven) en als dat niet lukt moet de kinderrechter hierover een beslissing nemen, voordat het kind gedoopt kan worden. Is het kind niet erkend, dan heeft alleen de moeder het gezag. Tot zover de situatie wanneer een kind geboren is na invoering van deze wettelijke regeling per 1 januari 2023.

4. Als het kind voor 1 januari 2023 is geboren en erkend, dan moeten de ouders het gezamenlijk ouderlijk gezag samen aanvragen bij de rechtbank. Gaat de moeder niet akkoord met gezag door de vader, dan kan de vader de rechtbank verzoeken om vervangende toestemming voor de erkenning en het gezamenlijk ouderlijk gezag. Heeft de moeder alleen ouderlijk gezag, dan kan zij alleen beslissen over de doopaangifte.
5. Als na 1 januari 2023 de moeder bij de geboorte van het kind nog geen 18 jaar oud is, kan zij het gezag niet uitoefenen. Ook als de meerderjarige vader het kind erkent zal hij niet zonder de moeder het gezag kunnen uitoefenen. De moeder krijgt dan als zij 18 jaar wordt, van rechtswege, met de vader, het (gezamenlijke) gezag over het kind.
6. Wat als het kind na 1 januari 2023 geboren is, er erkenning heeft plaatsgevonden, maar er een conflict is tussen de ouders of en waar hun kind gedoopt wordt? In dat geval kan de kinderrechtter vervangende toestemming verlenen. Als het kind opgevoed wordt door de moeder zal de rechtbank dit naar verwachting bepalend achten om deze toestemming te verlenen. De kinderrechtter zal dan beslissen of en waar gedoopt wordt.
7. De kerk heeft het recht eigen regels vast te stellen en deze te hanteren voor de toelating tot de doop. Deze regels gelden echter ten opzichte van de eigen leden. Het is belangrijk om een bezwaar van de vader tegen de doopsbediening gemotiveerd te weerleggen. Bepalend is de motivering van het besluit van de kerkenraad op grond van Schrift en belijdenis (artikel 56 DKO en artikel 34 NGB) om toch tot de doopsbediening over te gaan.
8. We laten verdere vragen over schuldbelijdenis en een huwelijk hier onbesproken. Velerlei situaties kunnen zich voordoen. We hebben ons geprobeerd te beperken tot de hoofdlijnen zoals deze gelden na 1 januari 2023. Heeft u vragen als kerkenraad, schroomt u dan niet deze te stellen via secretaris@gergemkerkrecht.nl.